

మాదాదిరంగారావు

పాఠశాల

మహా మహాత్మా

నవలంబం విశ్వకర్మ

కథానికం
ధర్మశాస్త్రం

సంగీతం
చిత్రపటం

నిర్మాణం
కె.వి.కె.ఎస్.

న టీ న టు లు

ము త శీ మో హన్ - గి రి బా బు - రంగ నా ధ్

పి. యల్. నారాయణ - సాక్షి రంగారావు

నల్లూరి వెంకటేశ్వరరావు - చలపతిరావు - నర్రా వెంకటేశ్వర్లు

ఎమ్. వీరభద్రరావు - పి. జె. శర్మ - మాదాల రంగారావు

కె. విజయ - పుష్పకుమారి - కృష్ణవేణి

న వ త్త శ్రీ లక్ష్మి * లక్ష్మి చిత్ర

పాట 1

రచన : అదృష్ట దీపక్

పాడినవారు : ఎస్. పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం

అన్యాయం అక్రమాలు - దోపిడీలు దురంతాలు
ఎన్నెళ్ళని ఎన్నెళ్ళని నిలదీసినదీ రోజు
అణగారిన శ్రమక కిని ఆవేశం ఊపిరిగా
కదిలించినదీ రోజు - రగిలించినదీ రోజు
మేడే మేడే - నేడే - మేడే, మేడే॥

సమభావం మానవాళి గుండెలలో నిండగా
సకలదేశ కార్మికులకు ఈనాడే పండగా
లోకానికి శ్రమ విలువను చాటిన రోజు

ఇది చీకటిలో చిరుదివ్వెలు వెలిగిన రోజు
మేడే మేడే - నేడే - మేడే ॥మేడే॥

వేదనలూ - రోదనలూ - అంతరింప జెయ్యాలని
బాధల కేదారంలో శోధన మొలకె తిండి
చిరకాలపు దోపిడిపై తిరుగుబాటు జరిగినపుడు
చిందిన వెచ్చని నెతురు కేతనమే నిలిచిందీ
మేడే మేడే - నేడే - మేడే ॥మేడే॥

భావనలో నవచేతన - పదునెక్కిన ఆలోచన

రేపటి ఉదయం కోసం రెప్పలు విప్పాయి
బిగిసిన ఈ విదీకిళ్ళు - ఎగసిన ఆ కొడవళ్ళు
శ్రామిక జన సారథిగా క్రమించమని అడిగాయి
మేడే మేడే - నేడే - మేడే ॥మేడే॥
ఎన్నెన్నో దారులలో - చీలిన మన ఉద్యమాలు
ఎన్నెన్నో తీరులలో చెమటోడ్చే శ్రమ జీవులు
ఐక్యంగా నిలవాలి - కదనానికి కదలాలి
సామ్యవాద సాధనకై సమరం సాగించాలి
మేడే ... మేడే - నేడే - మేడే ॥మేడే॥

పాట : 2

రచన : ధవళ సత్యం

పాడినవారు : ఎస్.పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, ఆనంద్,

రమేష్ మరియు శైలజ

బంగారూ మా తల్లీ - బూవీ మా లచ్చిమి
బాగాలూ పండాల్లా - బూవీ మా లచ్చిమి ॥బంగారూ॥

దేవుడి సొరగం మాకొద్దూ

దేవుడి సొరగం మాకొద్దూ - నీ నవ్వుల పంటలుమా కివ్వు

॥బంగారూ॥

రాయీ రప్పా పిండిగ పేసి-మె రకా పలం సదునుగ పేసి
 మా రకతన్నే నీరుగపోసి-మా పానాన్నే నాటుగ పేసి
 వళ్ళించి వొంగవమ్మ
 వళ్ళించి వొంగమమ్మ-నీవదిలోన వొడిగామమ్మ
 ||బంగారూ||

ఒకే పేగునా పుట్టినవాళ్ళం-ఒకేమాటగా బతికేవాళ్ళం
 అన్నకు నేనూ అండగవుంటా-తమ్ముడికినేతోడుగవుంటా
 కట్టాన్నే నమ్మామమ్మ
 కట్టాన్నే నమ్మామమ్మ-మాకళ్ళకు నీళ్లురానీబోకమ్మా
 ||బంగారూ||

కట్టపడేటి రైతుల సూసీ-నేలతల్లికి కన్నుల పండగ
 కలతలులేని కొడుకుల సూసీ-కన్న తల్లికి రోజూ పండగా
 ఇట్లాగే మము సూడమ్మ
 ఇది మించీ కోరము నిన్నమ్మ
 దేవుడి సొరగం మా కొద్దూ
 దేవుడి సొరగం మా కొద్దూ-నీనవ్వుల పంటలు మాకివ్వు
 ||బంగారూ||

నడిమికి నిన్ను సీరికపేసీ-కన్నతల్లి కడుపును కోసి
 తన్నులాడినా బిడ్డలతల్లి నీ-నన్నుసూసీ నవ్వకమ్మా

ఎన్నటికైనా మేమందరము - కలిసుండేలా దీనించమ్మా
 బంగారూ మాతల్లి బూమీ మా-ల-చ్చి-మీ-

పాట నీ రచన : డా. సి. నారాయణరెడ్డి
 పాడినవారు : ఎన్. పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, శైలజ

ఆమె : ఆ.... - ఆ....

అతను : ఓ వసంత బామినీ....

ఒహో మరాళ గామినీ....నీవేనా....

నీలి నిశాజీవిత - సౌదామినీ ||ఓ వసంత||

గమ మపగారి - దపమపగారి - సరి సరి గమప
 పమ రిమపా - గమ మపపా - సరిదనిపా

ఆమె : ఆ....

అతను : ధ కడిగి గదధా కతధా - ధకడిగికతధా - కతధా
 ధా - ధా - ధా - ధా - ధిరికిట ధా
 ధా - ధా - ధా - ధా - తరకిట ధా
 ధా - ధా - తిరికిటధా - ధా - ధా - తిరికిట ధా
 తిరికిట ధా - తిరికిట ధా - తిరికిటి ధా
 తిరికిట ధా - తిరికిట ధా - తిరికిట ధా

అతను : ప్రతి పదాన రస వీణలు పలికించే మధు బాలా

ఆమె : ఆ ఆ ఆ ఆ

అతను : ఆ....ప్రతి పదాన రస వీణలు-పలికించే
మధుబాలా

ప్రతి దృగంచాలాలి వలపు ప్రసరించే జవరాల

ఆమె : ఆ ఆ ఆ

అతను : జవరాలా - || ఓ వసంత ||

ఆమె : ఆ

అతను : మప మప మప మప - సరి సరి సరి సరి
రిమ రిమ రిమ రిమ - దస దస దస దస -
పద పద సరి సరి

మప మప మపద - మపద మపమరి -
సరిమ - సరిపద

దసరి దప సద - మపద పరిమప

అతను : పూల చేల మొకపారిగ - కేలనంచెదను రావే....

ఆమె : ఆ ఆ ఆ ఆ

అతను : ఆ పూల చేల మొకపారిగ -
కేల నంచెదను రావే

నీలి కనులలోని - రహస్యాలు చూపెదను రావే

ఆమె : ఆ ఆ ఆ

అతను : జవరాలా || ఓ వసంత ||

పాట 4

రచన : ప్రభు

పాడినవారు : శైలజ

నాంపెల్లి చేసను కాడీ-రాజాలింగో....రాజాలింగ
రామారాజైం తీరూ చూడూ - శివాశంబులింగ -
ఆలింగ-రావారాజైం తీరూ చూడు-శివాశంబులింగ
|| నాంపెల్లి ||

తిందావంచే తిండి లేదు - ఉందావంచే ఇలే లేదు
చేదావంచే కొలువూలేదు-పోదావంచే నెలవూలేదు
|| నాంపెల్లి ||

గుక్కెడు గెంజీ కరువె పాయె
బక్కటి పానం బరువె పాయె
బీదాబిక్కి పొట్టలు గొట్టి
మేడలు గట్టిన సీకటికెట్టి
|| నాంపెల్లి ||

లేని అమ్మదీ అతుకుల బతుకు
ఉన్న బొమ్మకీ అందం ఎరువు
కారల్లోన తిరిగే తల్లికి కట్టే బట్టా బరువె పాయె
|| నాంపెల్లి ||

ముందు మొక్కులు ఎనక తప్పులు
ఉన్నవాడికే అన్నీ చెల్లును

ఉలకా వేవీ-పలకా వేవీ బండరాయిగా మారిన సామీ
॥నాంపెల్లి॥

పాట : 5

రచన : ధవళసత్యం

పాడినవారు : ఎస్. పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం

ఓ....లగిజిగి జిగిలగి జిగిలగి లగిజిగి లంబాడీ
బబనక జనకరీ తకిట తకిటా తక తాళం ఏతూ
తిరగబడరా అన్నా-ఓహో తిరగబడర అన్నా
నువ్వు తిరగబడర అన్నా - ఆహా తిరగబడర అన్నా
॥ఓ లగిజిగి॥

ఎండనకా వాననకా-రేయనకా పగలనకా
పొలం పుట్రాయెంటా పన్నేసే కూలన్నా
ఓ రైతు కూలన్నా —
కష్టానికి ఫలితంగా కన్నీళ్ళే మిగిలేనూ 41 ॥ఓ లగిజిగి॥
గుంటనక్క-మాటలు నమ్మి-నేలతల్లి నొదిలావా
కామందుల నీడన వొదిగి-పాలేరుగామారేవా
కన్నీటి ఓ చిన్నా —
ఎన్నాళ్ళూ నీ కోసం....నీతల్లికి కన్నీళ్ళూ ॥ఓ లగిజిగి॥
బానిసగా నీబతుకూ బండబరిపోవాలా
బాధలతో గుండెబలం దండగై పోవాలా

అన్నా ఓ చిన్నన్నా —
ఈతీరుఎన్నాళ్ళూ....ఇకనై నా కళ్ళుతెరు ॥ఓ లగిజిగి॥

పాట 6

రచన : కొండవీటి వెంకటకవి

పాడినవారు : ఎస్.పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, ఆనంద్
రమేష్, శైలజ మరియు చక్రవర్తి

వ్యాఖ్యాత : ఈ సువికాల భారత దేశంలో
ఒక చిన్న పల్లెటూరు - ఆ పల్లెటూర్లో -
బంజరు భూమిలో బంగారం - మట్టిలోపలా మాణిక్యం
పండించే రైతులూ దండిగ వున్నారు -
మహాదండిగ వున్నారు -

కడుపుకు తిండి - కంటికి నిద్ర - ఒంటికి సుఖమూ
ఏనాదెరుగవి కష్టపడేటే కూలీ -
సోదరులున్నారూ - ఆహా సోదరులున్నారూ
వ్యాఖ్యాత : కష్టపడే వాళ్ళే కాక, వాళ్ళను కాపు కాపే
మహానుభావులు కూడా వున్నారు - వాళ్ళేవరయ్యా అంటే
మునసబు : నేనే మునసబునీ - మూడూళ్ళకు మునసబునీ
తప్పుడు కేసులు పెడతాను-మీ తాటలు వొలిపిస్తాను
పన్నుమీద పన్నేయిస్తా - ఉన్నది జప్తు చేయిస్తా

నా మాట కెదురులేదు - నా కర్ర కెదురు లేదు
సాగిపోయెరా హాహాళీ - సాగుతుందిరా భాభాళీ
హే-సాగిపోయెరా హాహాళీ - సాగుతుందిరా -
భా భాళీ ॥నేనే॥

వ్యాఖ్యాత : ఆయనకు తోడుగా -

కరణం : కలం పోటుగాణి - ఈ వూరికి కరణాన్ని
రూపాయి సే తల వూపేస్తా-రెండే యి పే మొండి సంతకం
వరహ యి సే కరుకు సంతకం-అపై నిస్తే అన్నీ చూస్తా
అడంగులెత్తే హడలిపోతరూ - చిట్టా తిప్పితే

చితికిపోతరూ

ముఫర్దు లెత్తే మునిగిపోతరు - గొయను లాగితే

తాడే తెగుతాడీ

అహ - కలం పోటుగాణి

అమ్యా - మ్యా - హూ - మ్యహం

పెదకాపు : ఏయ్ తళాంగు తధిగిణ - తళాంగ తధిగిణ

తధిగిణ - తధిగిణ - తధిగిణతోం

పెత్తందారుకు పెత్తందారును - పెదకాపును నేను

రాజులకాలం పోయిందీ - తరాజుల కాలం వచ్చిందీ

స్వరాజ్యమన్నది మాకే సొంతం ఏలుతూ వుంటాం

గ్రామాలన్నీ కాదన్నారా

తళాంగు తకధిమి - తిరకటతోం

తిరకటతోం - తిరకటతోం - తోం -

చాకలి - మంగలి - కువ్వరి - కమ్మరి - మాలా - మాదిగ
బీదా - బిక్కి - రెతూ కూలీలంతా మా కాళ్ళకు మొక్కాలీ
కాదన్నారా - లేదన్నారా -

తళాంగు తధిగిణతోం - తళాంగు తధిగిణతోం

తళాంగు తధిగిణతోం - తళాంగు తధిగిణతోం

పెదకాపు : కరణం - ఈ వూళ్లో గట్టు పడని

చేనేదైనా వుందా?

కరణం : లేకే మండి - రాషులక్ష్యణులని

ఇద్దరు సోదరులున్నారు.

పెదకాపు : అయితే, ఇంకా నీ సూపు వాళ్ళ

మీద పడలేదన్నమాట

కరణం : ఆ...లేదు లేదు లిటికేషను పెడతా

జాయింటు పట్టా పాయింటు లేదూ

విడగొడతా-చెడగొడతా-నా తడాఖచూపిస్తా ॥కలంపోటు॥

ముగ్గురూ : దేవతలమ్మేమూ - గ్రామ దేవతలమ్మేమూ

గంగానమ్మ గజగజలాడు - పోలేరమ్మే పునికిసతాడు

మా పేరు చెప్పితే-మాలచ్చమ్మే మంటలు దూకు

॥దేవతలం॥

వ్యాఖ్యాత : ఈ త్రిమూర్తుల్లో ఒకడైన మునసబుకి
ఓ ముద్దుల కొడుకున్నాడు.

చంటిబాబు : చవటాయను నేను-వట్టి చవటాయను నేను
మయ్య కొట్టినా - మరెవరు తిట్టినా
నోటిలో వేలేసుకు తిరిగే చవటాయను నేను
నట్టి చవటాయను నేను-ట్యాయ్-ట్యాయ్-ట్యాయ్-
వచనం :

పెదకాపు : ఏవయ్యా మన వాడికి వయసాచ్చేసినట్టుంది.
పెళ్లి చేసెయ్య కూడదూ!

కరణం : మన రామయ్య కూతుర్ని చేసేస్తే సరి
మల్లెపువ్వు లాంటి పిల్లా-మంచి కట్టుమూనూ -
మునసబు : సరే చేసేద్దాం -

కరణం : శుభస్య శీఘ్రం

వ్యాఖ్యాత : కానీ ఆ మొదటి రాత్రే -

కన్నె కలలూ కరిగిపోయే-కన్నె కలలూ కిల్లలాయె
నిండుగా నూరేళ్ల బ్రతుకూ అడవి గాచిన వెన్నెలాయె
మామ : కామదాహం కళ్ళుగప్పి-కోడలైనా తప్పులేదని
వావి వరసలు మరచిపోయి-కొగిలితల కరగమన్నాడూ-
కొగిలింతల కరగమన్నాడు-

కోడలు : తగదూ తగదూ -

తగదు తగదని తల్లడిల్లి - గోడు గోడున కంట నీరిడీ -
కనికరించి వదలమన్నాడీ-మావా కాళ్ళపై బడివేడుకున్నాడీ
కాళ్ళపై బడి వేడుకున్నాడీ -

మామ : పటవటామని పళ్ళు కొరికి - చెండ్ర నిప్పులు
చెరిగే కళ్ళతో

హుంకరించి-ఘొంకరించి-పెటలాగీ-ఒడిసిపట్టి
కన్నె బతుకును చెరచబోయాడు.

కన్నె బతుకును చెరచబోయాడు

కోడలు : కమిలి కమిలి గుండె పగిలి-

డిక్కులేకా మొక్కులేకా - పులికి చిక్కిన లేడిలాగా
హోరుహోరున పరుగులెత్తింది-

నూతిలో పడి నీట గలిసింది.

మన-జాతి పరువే మంటగలిపింది-

[ఈ వీధి భాగవతం చూస్తున్న ప్రేక్షక జనంలోంచి]

అసలు పెదకాపు ! ఆవండెహె-ఎదవ బాగోతం మీరూ
రేయ్ ఇంకా కూకున్నారేరా - లెగండెహె-

పాలేరు ఎంకడు : అగండ్లీ-అప్పుడే యాడై పోయింది -
ఎవడి భాగోతం ఏదో ఇంకా సూడండి-

కూసోంకి - కూసోంకి.

స్త్రీ పైకి వచ్చి

ఎంకడు : నడుమెత్తనీకుండా నడిజాముదాకాను

నడ్డిరగబొడిపేటి-అసామినే నమ్ము
 పెదకాపు పాలేరునూ - నేనూ పెదకాపు పాలేరును
 నేనూ పెదకాపు పాలేరునూ -
 అరుగలం గొడ్డుపాకిరీ - సేసినా ఏవుండినాకూ
 వూరిలో నాకెవరు లేరండీ - నాకున దంతా లచ్చిమేనండీ
 [జనంలో కెప్పున "కేక" - ఆ ఎంకడి పెళ్ళాం మాలచ్చి
 వస్తుంది. స్టేజీ ఎక్కడింది.]

మాలచ్చి : మావమీద ఆశతప్ప-ఏవీ ఎరగని సిన్నదాన్ని
 సావు బతుకులో - తోడు నీడగా
 మావతోనే ముసులుకుంటా -

ముసురోళ్ళ మాలచ్చినీ-నేనూ-మా మావ మాలచ్చిని
 ఇద్దరూ : సేయి సేయి కలిసిమెలిసి-సెంప సెంప సేరదీసి
 ఒకరికొకరం వొడిగి పోయామూ - మేమూ

పెళ్ళి గడియకు సేచుకున్నాము -
 ఎంకడు : ఇయ్యాల్లికి నన్నొదిలెయ్యండి బాబూగారూ
 పెదకాపు : పెళ్ళయినంత మాత్రాన కళ్ళంలో
 కాపలా వదిలేత్తావంట్రా - గింజలెవరు సూ తారు ?
 ఎంకడు : ఇయ్యాల మొదట రోజండీ -

పెదకాపు : ఏడిశావ్ - ఏం జెప్పక - ఎల్లి కాపలాగాయ్
 వ్యాఖ్యాత : కాపలా కాస్తున్న ఎంకడికి ఎటు చూసినా

మాలచ్చి - కనపడుతుంది -
 చందురూడా - చందురూడా
 గుండెలో ఏచేటో గుబులుగా వున్నాడి -
 ఎన్నెల్లా ఎచ్చగా మండిపోతున్నాడీ
 మాలచ్చి తానొ తే ఎంత బావుంటాది
 ఎదురెల్లి వాచేసె తెచ్చుకుంటాను.
 పొడరిల్లా గడి వేసి ముట్టుకుంటాను ||చందురూడా||
 కులుకు నడకల తోటి కడలి వచ్చిందీ -
 లచ్చి కదలి వచ్చింది
 వులుకుపలుకూ లేకా ఓర సూసిందీ-లచ్చి ఓర సూసుంది.
 మా లచ్చి లేకుండా ఎందుకీ జలమా - ఇంకెందుకీ జలమా
 ||చందురూడా||

వ్యాఖ్యాత :
 కానీ - ఎంకడి కోసం ఎదురు చూస్తున్న లచ్చిమిని
 కరణం, మునసబు, పెదకాపు రాక్షసుల్లా చెరబట్టారు
 రాతి గెండెల రక్క-పోళ్ళు చుట్టు ముట్టారూ -
 రాబందుల మూకలాగా పోడిచి తిన్నారూ -
 కామచిలక కలల గూడు కొల్ల గొట్టారూ -
 ఎన్నిసార్లో పిచ్చితల్లి పెనుగులాడిందీ -
 వన్నె తొలగీ మాలచ్చిమి గొల్లుమన్నాడీ

కన్నెపరువం కంట నీరె కరిగిపోయిందీ -
 గిల గిల లాడే లచ్చిని చూసి ఎంకడు నిప్పులు చెరిగాడు
 సల సల కాగే నెత్తురు పొంగిన వొళ్ళే మంటలు గక్కింది
 ఉరుములాగ గర్జించాడూ - పిడుగులాగ పైబడ్డాడు -
 ఏయ్ - ఉరుములాగ గర్జించాడూ - పిడుగులాగ పైబడ్డాడు
 ముగ్గురు కలిసి ఎంకడినీ ముడుసు విరగదన్నీ -
 కళ్ళంగింజలు కాజేసాడని కలబొలులే అలారూ -
 వూళ్ళోవాళ్ళు కళ్ళప్పగించి వేడుగ చూశారు -
 కార్చిన కొడసలి పట్టుకోమనీ - గంగమ్మగుడితే జేర్చారు -
 ఆ—ఆ—ఆ—ఆ—
 పేజీమీద ఉన్న అందరూ —
 లేవండి - లేవండి - అన్నలూ లేవండి

కదలండి - కదలండి - అమ్మలూ కదలండి ||లేవండి||
 మోసాలు దోపిడీలు సాగించిన పెద్దోళ్ళు -
 అన్నయం అక్రమాలు సేసినా నాయాళ్ళు
 ఆచారం పేరుచెప్పి నేరాలు చేసినోళ్ళు
 గంగమ్మ బొమ్మ సూపి మన బతుకులు మాడ్చినోళ్ళు
 దగాకోరులున్నారు దగుల్పాజీలున్నారు -
 మన మద్దెనెవున్నారు - వోళ్ళతెరుతున్నారు - ఏయ్ ||లేవండి||
 ఇన్నాళ్ళూ మూసుకున్న మననోళ్ళు తెరవండి -
 ఇన్నాళ్ళు చెప్పలేని మన న్యాయం వెప్పండి -
 లేవండి - కదలండి - దొంగల్ని పట్టండి -
 సాగదు అన్నయం - ఇక సాగదని పాటండి
 నాయం నిలబెట్టండి - లేవండి - కదలండి - ఏయ్ ||లేవండి||

సాంకేతిక నిపుణులు

కథ, స్క్రీన్ ప్లే	: మాదాల రంగారావు
మాటలు	: ఎమ్. జి. రామారావు
పాటలు	: సి. నారాయణరెడ్డి, కొండవీటి వెంకటకవి, దవళసత్యం, అదృష్టదీపక్, ప్రభు
సంగీతం	: చక్రవర్తి
నేపథ్యగానం	: ఎస్. పి. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, ఆనంద్, రమేష్, చక్రవర్తి, ఎస్. పి. శైలజ
పొటోగ్రఫి	: మోహన్ కృష్ణ
ఎడిటర్	: నాయని మహేశ్వరరావు
సాంగ్స్-రీరికార్డింగు	: స్వామినాథన్, విజయా గార్డెన్స్
నృత్యం	: రాజు
ప్రొడక్షన్ ఎగ్జిక్యూటివ్	: సి. రాధాకృష్ణ (విశ్వశాంతి)

శౌంతి స్వాతంత్ర్యం అభ్యుదయం

మాదాలరంగారావు సారధ్యంలో

నవతరం పిక్చర్స్

కళావనశుభం

దర్శకత్వం

నిర్వహణ

విశ్వశౌంతి విశ్వేశ్వరరావు

కె.రాధాకృష్ణ